

Podobno kot vsako srečanje z Bukurovim, ki je bil do konca aktiven, med drugimi tudi kot član Komisije za znanstveno delo Zveze geografskih društev Jugoslavije, je tudi vse njegovo pisanje prevevalo veliko človeške topline in želja koristiti ljudem s posredovanjem svojih dolgoletnih bogatih spoznanj o Vojvodini. Ni mogel tudi mimo tega, da se ne bi vključil v reševanje praktičnih problemov pri načrtovanju kanala Donava-Tisa-Donava ter pri osnovah za prostorske načrte mest in posameznih območij. Za svoje nadvse plodno delo je dobil številna priznanja, med drugimi Red dela III. reda, medaljo »Jovan Cvijić«, Prvomajsko nagrado sindikata Vojvodine, Sedmojuljsko nagrado in nagrado AVNOJ-a.

Mirko Pak

PROGRAMI IN ZBOROVANJA

O položaju geografije v Raziskovalni skupnosti Slovenije in o načrtovanju nove geografske monografije Slovenije

V preteklih letih smo se geografi na zborovanjih pogosto pritoževali, da je v organizaciji Raziskovalne skupnosti Slovenije, preko katere prihaja daleč največ družbenih sredstev za temeljne raziskave, geografija razbita. V preteklem srednjeročnem razdobju 1980—85 je del naših raziskav spadal v okviru RSS v organizacijsko skupino družbenih ved, drugi pa med humanistične vede. Kadrovska statistika RSS pa je fizične geografe vodila celo v okviru naravoslovja.

Ko so pozimi 1984/85 stekle priprave za izdelavo srednjeročnega (1986—90) in dolgoročnega (1986—2000) programa raziskovanj, je bilo pri skupnih službah RSS čutiti pripravljenost, da bi se geografske raziskave organizacijsko združile, potem ko je najvišji samoupravni organ za družboslovne vede, Ekspertna skupina, odklonila, da bi še v bodoče, med drugim, obdržala v svojem okviru usmerjeni raziskovalni program »Usmerjanje družbenega in ekonomskega razvoja SRS«. Vanj so poleg urbanističnih tem spadale tudi raziskave z območja urejanja prostora, kjer je sodeloval del geografov. V Programskem svetu za proučevanje geografskega okolja in za geografske raziskave krasa smo potem, ko smo obupali nad prizadevanji za ustanovitev nove skupine RSS za prostorske vede, poslali RSS po sklepu seje 14. 2. 1985 predlog za združitve geografskih raziskav v eno organizacijsko enoto in v ta namen predložili združene geografske temeljne raziskave. Čeprav je RSS ob načrtovanju dolgoročnih raziskav proklamirala načelo, da bodi izključno merilo za financiranje kvaliteta tem in ne, kot je bilo dotlej, socialni nagibi po načelu preživetja raziskovalnih ustanov, so samoupravna telesa programiranja pri sprejemanju novih programov postavljala na vidno mesto vprašanje »dote«, to je preteklega deleža v RSS, izražene v FTE (full time ekvivalentu). To smo doživeli tako v delu Ekspertne komisije za humanistične vede kot tudi v Znanstvenem inštitutu Filozofske fakultete, kjer naj bi geografi povečali delež raziskav. Tudi geografi, ki so prej sodelovali v okviru družboslovnih ved, niso bili pripravljeni prevzeti tveganja glede začasnega zmanjšanja sredstev in so raje pristali na to, da se njihov program, združen v URP »Urejanje prostora in varstvo okolja«, prenese iz družboslovja v skupino tehničnih ved. Ostali program je ostal v okviru humanističnih ved. Namesto pričakovanega izboljšanja smo geografi na prehodu v novo srednjeročno in dolgoročno obdobje postavljeni »z dežja pod kap«. Vloga prejšnjih, na strokah temelječih programskih svetov se delno prenaša na organe glavnih raziskovalnih institucij. Ljubljanske geografske institucije bodo tako vključene v Znanstveno raziskovalni center SAZU, Znanstveni inštitut FF, v okvir tehničnih ved in mariborski geografi v Znanstveni inštitut Peda-

goške fakultete univerze v Mariboru. Za zveze znotraj strok so sicer predvidena posebna koordinacijska telesa, ki pa bodo imela samo posvetovalno vlogo. Skupno načrtovanje in sodelovanje pri geografskih raziskavah je tako prepuščeno samo dobri volji nas samih in dobri volji nadrejenih organizacij.

Slovenski geografi smo zadnja leta na mnogih posvetih izjavili, da je naša prioriteta pri bodočem delu nova geografska monografija Slovenije. Zadnja monografija (obči del in štirje regionalni opisi Slovenije iz let 1954—60), ki jo je izdal A. Melik, je zdavnaj pošla s knjižnega trga in je v nekaterih pogledih zastarela. Že dve slovenski knjižni založbi sta izjavili pripravljenost, da natisneta novo. Kot dolgoletni upravnik je akad. prof. dr. S. Ilešič v tem smislu stavil v program Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU temo, ki se v letopisu SAZU za leto 1980 imenuje: »Proučevanje regionalizacije Slovenije, njene metodologije in nomenklature kot strukturne osnove za regionalno-geografsko monografijo Slovenije (Svetozar Ilešič, Ivan Gams)«. S. Ilešič je v GV 1981 še uspel objaviti svojo dvojno shemo slovenskih regij kot pripravo za monografijo. Samo monografijo pa mu je preprečila smrt. Znanstveni svet Geografskega inštituta A. Melika ZRC SAZU (GI AM ZRC SAZU) je spomladi 1983 izvolil za programiranje monografije začasni redakcijski odbor s člani A. Lah, V. Kokole, D. Meze, D. Radinja, M. Šifrer po funkciji upravnika Geografskega inštituta AM, I. Vrišer in pisec teh vrstic kot predsednik. Njegova prvenstvena naloga je bila koncepcija za prvi del — splošno monografijo, druga pa program za regionalni del. Prvo nalogo je odbor končal konec leta 1985, tako da lahko zdaj Geografski inštitut AM s pomočjo številnih zunanjih sodelavcev že dela na izdelavi prvega zvezka splošne monografije. Diskusije o regionalnem delu monografije so se iz raznih razlogov zakasnile in razširile v okvir znanstvene sekcije Zveze geografskih društev Slovenije. Na njenem drugem sestanku, kjer je bila dana pobuda za ta informacijski članek v GV, je bil sprejet sklep, da naj organizacijo za nadaljnje programiranje regionalnih opisov določijo zastopniki geografskih institucij, ki bi delo prevzele. Ti so na sestanku 18. II. 1986 za nalogo programiranja in koordiniranja ustanovili novo telo — Programski svet RGMS (regionalne geografske monografije Slovenije). Poleg že predhodno imenovanih članov uredniškega odbora so njegovi člani še uredniki kot vodje uredniških odborov, ki jih inštitucije—prevzemnice izberejo za urejanje svoje knjige. Ob oddaji tega zapisa konec marca 1986 je predvideno, da bodo knjigo z delovnim naslovom Podravska Slovenija s Pomurjem prevzeli mariborski geografi (PFU v Mariboru), Spodnjeposavska Slovenija s Savinjskim Geografski inštitut A. Melika, Visoko dinarsko in primorsko Slovenijo Geografski inštitut univerze E. K. v Ljubljani in Severozahodno Slovenijo Oddelek za geografijo FF. Te knjige bodo vključevale tudi del Zamejske Slovenije, ki je onstran meje prevzete makroregije.

Obveza, da bi v tekočem srednjeročnem razdobju pripravili za objavo novo geografsko monografijo Slovenije, pomeni izpit slovenske geografije. Položiti ga bomo mogli le, če se bodo za delo zavzeli vsi najboljše geografi, ki bodo preko monografije svojo stroko in sebe lahko mnogo boljše uveljavili v javnosti kot preko množice razdrobljenih specialističnih člankov. Naloga ni lahka, saj naj monografija odraža polstoletni razvoj slovenske geografije. Toda če jo je lahko pred četrto stoletja z uspehom opravil en človek, zakaj je ne bi zdaj zmogla četa geografov—raziskovalcev? Še zlasti, če ji to delo obeta, da bo marsikomu regionalnogeografski princip in sodelovanje povrnil zavest o skupnih ciljeh stroke, o potrebi po skupinskem delu in o pripadnosti skupni stroki.

Ivan Gams